

halnim delom, je bogato izpolnila, kar je v svojem programu obetala. Zato ji želimo obilnega uspeha. Skrajni čas je že, da premagamo tisto slovstvo, ki duhá ne povzdiguje, temuč ga prodá strastem v sramotno sužnost.

890

IZVIRNA DELA.

KNJIGE „DRUŽBE SV. MOHORJA“ ZA L. 1906.

Koledar Družbe sv. Mohorja za leto 1907. 144+80. — Letošnji Koledar nudi 81.979. udom raznovrstnega berila. Na prvem mestu žaluje družbeni odbor za prerano umrlim velezaslužnim predsednikom L. Einspielerjem ter objavlja „v trajen spomin“ nebroj brzojav in sožalnih pisem, kar se zdi precej naivno. — Leposlovni del ima pet črtic. Prva Troštova „Mlin ob potoku“, ima mnogo dobrih in pametnih misli, a je premalo psihološko utemeljena. Lepo in natančno je opisal P. Perko pridnega in odločnega „Pastirja Ceneta“, prvo službo in njene težave. Pisatelj se je globoko zamislil v otroško dušo in nam podal lepšo sliko nego je Koledarjeva. — Permova črtica „Divji lovec“ in „Tujej“ od Fr. S. Tr. imata obrabljen motiv, a sta hvalevredni, zlasti zadnja. — Popis hoje na Triglav se je izborno posrečil znanemu hudomušnemu Janku Mlakarju. Ob mnogih krepkih, večkrat pristno planinskih dovtipih bravec ne ve, bi se li smejal žejnemu Tonetu in jezični Ivanki, ali bi občudoval stričevo vztrajnost in potrpežljivost in sočuvstvoval z njim vsled toliko naporov in neprimlik, ki jih pojasnujejo primerne slike. — V pesniškem delu ima lep ciklus Fr. Neubaue in nekaj pesmi Sorin¹⁾. — Poučni del je vrlo zanimiv, tuptam premalo ilustriran.

Ne verjamemo pa, da bi se vsi Novjorčani ponašali z „Glasom Naroda“, dasi je res, da skoraj „niti v stari domovini ne najdemo takega dnevnika“, ki bi tako sovražil vse, kar je sveto slovenskemu ljudstvu; zato se le čudimo Mohorjevi družbi, da dela reklamo za tak umazan list!

Sveta družina. Molitvenik. — Spisal Jožef Seigerschmied.

Zgodbe sv. pisma. Slovencem pričel razlagati dr. Frančišek Lampe. 13. snopič. Spisal dr. Janez Ev. Krek. Str. 385 — 512. — Najlepši dar, kar jih je sploh doslej podala Mohorjeva družba svojim družbenikom — to se pač sme z gotovostjo trditi — so Zgodbe sve-

tega pisma. V njih je podana Mohorjanom prilika temeljito se poučiti o resnicah, ki najgloblje segajo v človeško življenje in so vendar po navadi vedno še premalo natančno poznane in umevane. Najbolj pa zaslužijo resnice evanĝelija in njega zgodbe, katere nam Mohorjeva družba podaja ravno v sedanjih zvezkih Zgodb, da jih natančno poznamo in umevamo. Pod peresom slovenskega razlagalca zgodb vse oživi, vse se pokaže v pravem življenju in nam ni več tako tuje, kakor je bilo prej. Osebe in dogodki, ki so se nam prej zdeli kakor iz nekakšnega drugega sveta, nam postanejo znani in domači in pokažejo se nam v življenju, kakršnega poznamo tudi mi. Vsako potezo svetopisemsko, naj se zdi še tako neznatna, nam pisatelj razloži tako, da si jo zapomnimo za vselej. In ravno to napravi pripovedovanje zelo živo in zanimivo. V pričujočem zvezku obdeluje razlagavec zadnje mesece tretjega leta javnega delovanja Gospodovega, njegovo delovanje v Pereji, njegovo zadnjo pot v Jeruzalem in njegovo delovanje v zadnji Veliki noči do ustanovitve sv. Rešnjega Telesa. Ona živahnost in poljudnost, katere smo vajeni v njegovih Zgodbah, preveva tudi ves pričujoči zvezek. Razlaga stoji na višku sedanje svetopisemske razlage, je dogmatična in filozofska in vendar umljiva tudi preprostemu bravcu. Pisatelj razlaga, kakor doslej, sinkronistično in dosledno prevaja grški pripovedni aorist s sedanjikom. Želeti je, da Mohorjani tudi cenijo Zgodbe, kakor njih velika vrednost zasluži, in jih z veseljem prebirajo. Prepričani smo, da kdor začne Zgodbe brati, težko pričakuje njih nadaljevanja v prihodnjem zvezku. Duhovniki pa imajo v Zgodbah prelep zgled poljudne razlage evanĝeljev.

Pri severnih Slovanih. Potopisne črtice s slikami. Spisal Josip Lavtižar. Izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1906. Str. 191. — Znani marljivi potopisec Josip Lavtižar, ki je pred malo leti popisal svoj pohod pri Jugoslovanih in ki zdaj priobčuje v „Dom in Svetu“ črtice s svojega potovanja po severni Evropi, nam je podal zopet novo delo, kjer opisuje svoje obiske pri naših severnih bratih. Knjiga nam je posebno raditega dobrodošla, ker se bode naše ljudstvo, kateremu je to delo namenjeno, natančneje seznanilo z življenjem severnih Slovanov, s katerimi govorimo podoben jezik. Po kratkem uvodu, kjer nam poda pisatelj praktičen navod, kako naj se pripravimo na dolgo pot — začne svoje popotovanje. Pisatelj obiše Velegrad, Krakov, Vieličko, Bohnijo, Tarnov, Lvov, južno in zapadno Galicijo, Šlezijo, Tešin, Olomuc, Brno in Prago.

¹⁾ Primerjaj pesem „Na planini“ s pesmijo „Na planine“ v „Dom in Svetu“ 1901, str. 306.

Med zgodovinske, geografske, etnografske in kulturne skice vpleta pisatelj različne epizode in dogodke, ki so se mu pripetili med potjo, tako da ni knjiga preveč enolična in dolgočasna, kar se rado dogaja pri takih potopisih, kjer se veliko obnavljajo zgodovinski spomini. Raditega bi bilo tudi želeli, da bi pisatelj opustil toliko nepotrebnih števil v itak že preširoko raztegnjenih zgodovinskih opombah. Isto velja glede opisa raznih znamenitih stavb. Jezik teče pisatelju jako gladko in neprisiljeno. Želimo le, da bi se ta zanimiva knjiga veliko prebirala med Slovenci.

Uporniki. Povest. Spisal Ivan Lah. — Knjiga, ki leži pred nami, je prvo večje in obenem zgodovinsko delo znanega pisatelja Laha, ki je čitateljem tega lista že davno znan. Povest se godi leta 1827 in je — kakor jo pisatelj sam na nekem mestu imenuje — predigra k letu 1848., v katerem je bila odpravljena tlaka. „Uporniki“ so bili dolenjski kmetje po Posavju, ki so se bili uprli tlaki. Izpočetka je bilo takih mož seveda malo, a tisti, kolikor jih je bilo, so zanetili upor zelo naglo, da se je razširil v kratkem času po mnogih vaseh. Ko so prišli pobirati nato grajski oskrbniki in hlapci desetino, so jih kmetje napodili prazne domov in ko so zato zaprli graščaki nekatere upornike, so se vzdignili razjarjeni kmetje, napadli grad in oprostili siloma svoje zaprte druge. V upor je posegla nato gosposka, kaznovala voditelje upora z zaporom, a graščake je oškodovala za neprejšeto desetino na ta način, da je prodala upornim kmetom posestva in tako dobljeni denar izročila gradovom. To je ogrodje in sredi njega se shajajo in razstajajo mladi ljudje, premagujejo razne ovire in se ženijo, mladi grofiči zapeljujejo kmetška dekleta, razjarjeni kmetje se pa zato krvavo maščujejo nad sitim plemstvom. Povest, ki ima nekaj neznatnih historičskih nedostatkov v kronološkem oziru, je pisana v poljudnem slogu in kaže zlasti Dolenjce v njihovi pravi obliki. Svoje kislo vino pijó, ki pa ozdravi po njihovem mnenju vsako bolezen, veselé se življenja, verujejo na vraže, boje se oblasti, a tudi hitro vzplamtijo. Pozna se pisatelju, da še precej dobro pozná življenje narodovo. Velika hvala gre pisatelju zato, da se je lotil zgodovinske snovi, ki jo pri nas zanemarjajo zlasti v našem času ter mesto, da bi obdelovali epične snovi, tratijo čas s praznim sentimentalizmom. Lah je primeroma še mlad pisatelj, a to, kar nam je podal doslej, nekaj obeta. Pisatelj naj nadaljuje v tej smeri, da se pri nas udomači zdrav realizem kot protiutež proti praznemu sanjarjenju nekaterih modernih.

Odbor družbe sv. Mohorja naznaja, da je izmed razpisanih nagrad za dve povesti določil prvo nagrado v znesku 3000 K povesti pod geslom „Življenje je boj“, spisal gospod Engelbert Gangl, učitelj v Idriji, drugo nagrado v znesku 1500 K povesti „Novo življenje“, spisal gosp. dr. Fr. Detela, ravnatelj v p. v Novem mestu.

☞

Ksaver Meško: **Mir Božji.** Ljubljana 1906. Zopet cela veroizpoved razdvojenega srca, ki je venomer ginjeno in ob vsaki priliki vznemirjeno. S pisateljem se zopet enkrat vozimo po kupejih na mehkih blazinah, se srečavamo z damami s polnimi boki in koprnečimi očmi, hodimo po sanjavih smrekovih gozdih, srečujemo izgubljene, prevarane in zapeljane koristke, ki se nam smilijo in katere z nežnimi besedami in primerno eleganco, kakršna se nasproti takim usehlím cvetkam mora rabiti, rešujemo iz blata in jih vendar ne rešimo, se tudi pomolimo k Bogu in ga prosimo, naj vendar enkrat umiri naše od dvomov razjedeno srce in seveda vmes vedno tožimo za izgubljeno mladostjo, ki nam jo neusmiljena usoda nikakor noče vrniti. Topot se pisatelj v uvodni črtici tudi znaša nad gotovimi voditelji neke stranke, ki „stoje v mogočni pozi sredi njive in govore zveneče, mogočne in samozavestne besede in razglašajo vsemu svetu v vse štiri vetrove, kako težko, plodovito seme sejejo. In za njimi stoji dolga falanga kake stranke.“ Ksaver Meško pa ni med njimi. On je vse kaj drugega. On svojega mišljenja ne prodaja tem robotim ljudem, ampak tistim damam po kupejih, ki po svetu iščejo zabave. „In s previdno, nežno roko, na lahko tipaje je pričela iskati duri do mojega srca, da jih odpre in pogleda vanje in v njegove skrivnosti. Odprl sem ji, ker je bila tako krasna in tako dobra...“ Tudi ni res, da je Meško preveč intimen. Kaj še! On ljubi le odkritost ter se svojega kolarja ne sramuje, kadar se razgovarja z nesrečnimi, izgubljenimi dušami. On le včasih „vrže z lahko, neskrbno roko med množico par bledih biserov in ne pogleda več nanje.“ Pravo bogastvo njegove duše je neizmerno, toda on ga vsega ne razgrinja pred maso, dasi pravi na drugem mestu, da je pravi „svečenik umetnosti in svečenik božji“, da so njegove besede „kipeče svetega navdušenja, izlivajoče se same od sebe in s sladkostjo iz srca v srce, iz duše v dušo“. Njegove misli so le za duše, „izbrane izmed tisočeri.“ Njegove najboljše primere v njegovih zelo malo plastičnih čr-